

Bostadsutskottets betänkande

1989/90:BoU17

Naturresurslagen

1989/90
BoU17

Sammanfattning

I betänkandet behandlas 14 motioner helt eller delvis. Motionerna är väckta under allmänna motionstiden 1990. Med anledning av sex motioner föreslår utskottet att hela Ammerån i Indalsälven skyddas från utbyggnad genom att den tas in i naturresurslagen. Övriga motioner avstyrks.

Reservationer till förman för vissa motioner har avgivits från företrädare för samtliga oppositionspartier.

Motionerna

I detta betänkande behandlas följande under allmänna motionstiden 1990 väckta motioner:

1989/90:Bo503 av Siw Persson m.fl. (fp) vari yrkas

2. att riksdagen beslutar om sådan ändring av lagen om hushållning med naturresurser m.m. att Emån, Voxnan uppströms Edsbyn, Ammerån, Meåforsen, Härkan och Luleälven sträckan mellan Vietas och St. Lulevattnet skyddas.

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en utredning om avsättande av de fyra orörda älvarna och ytterligare några särskilt värdefulla älvar som nationalälvar.

1989/90:Bo506 av Rune Backlund m.fl. (c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att Vättern bör vara ett riksojekt som färskvattentäkt enligt naturresurslagen och skall omgärdas med speciella skyddsbestämmelser.

1989/90:Bo508 av Jan Strömdahl och Annika Åhnberg (vpk) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar ändra lagen om naturresurser m.m. i enlighet med vad som beskrivs i motionen.

1989/90:Bo509 av Roland Larsson och Hugo Andersson (c) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär förslag till sådan ändring av lagen om hushållning av naturresurserna m.m. som anförts i motionen.

1989/90:Bo512 av Lars Ernestam m.fl. (fp) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar om sådan ändring i lagen om hushållning med naturresurser m.m. att mineralutvinning och mineralprospektering inte skall

kunna komma till stånd i områden som åtnjuter särskilt skydd mot exploateringsföretag.

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en översyn av naturresurslagen.

Motiveringen återfinns i motion 1989/90:Jo745.

1989/90:Bo513 av Lars Ernestam m.fl. (fp) vari yrkas att riksdagen beslutar att ansvaret för uppsikten över hushållningen med naturresurser enligt naturresurslagen överförs från plan- och bostadsverket till naturvårdsverket.

Motiveringen återfinns i motion 1989/90:Jo748.

1989/90:Bo518 av Inger Schörling m.fl. (mp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att Emån skall skyddas i naturresurslagen,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att Ammerån i sin helhet skall skyddas i naturresurslagen,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att Indalsälvens delta skall skyddas i naturresurslagen,

4. att riksdagen beslutar stryka andra stycket i 3 kap. 1 § naturresurslagen.

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att begreppet riksintresse för natur- och kulturvärden måste preciseras och listan med riksintressanta områden fastställas i lag,

6. att riksdagen hos regeringen begär förslag till lag så att samtliga orörda älvar, biflöden och åar skyddas.

Motiveringen återfinns i motion 1989/90:Jo772.

1989/90:Bo519 av Eva Goës m.fl. (mp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att Ammerån i sin helhet skall skyddas enligt naturresurslagen.

1989/90:Bo524 av Ingrid Hasselström Nyvall (fp) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär en utredning om Emån och den framtida utvecklingen inom dess vattenområde.

1989/90:Bo530 av Stina Eliasson (c) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar om ändring i lagen om hushållning med naturresurser så att hela Ammerån ingår bland de älvar och älvräckor som är skyddade enligt lagen om hushållning med naturresurser.

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om byggande av överledning av vatten från Ammerån till Indalsälven i Ragunda kommun.

1989/90:Bo536 av Alf Wennerfors m.fl. (m) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär åtgärder i syfte att ännu tydligare än vad som hittills skett för kommunerna klarlägga de intressen som naturresurslagen har att tillgodose.

Motiveringen återfinns i motion 1989/90:Jo420.

1989/90:Bo539 av Olof Johansson m.fl. (c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om skydd av outbyggda älvar.

Motiveringen återfinns i motion 1989/90:Jo822.

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att vattenkrafts-utbyggnadsepoken bör vara slut och att de i motionen uppräknade hotade vattendragen skall skyddas från exploatering.

2. att riksdagen beslutar att Haverö strömmar skall skyddas från vidare exploatering i enlighet med vad som anges i motionen.

3. att riksdagen beslutar att Indalsälvens delta skall skyddas från vidare exploatering i enlighet med vad som anges i motionen.

Motiveringen återfinns i motion 1989/90:Jo858.

1989/90:Bo556 av Lars Werner m.fl. (vpk) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär förslag om att skogsvårdslagen och lagen om skötsel av jordbruksmark inordnas under lagen om hushållning med naturresurser.

Motiveringen återfinns i motion 1989/90:Jo873.

Utskottet

Inledning

Naturresurslagen (NRL) trädde i kraft den 1 juli 1987. NRL innehåller bestämmelser om användningen av mark och vatten. Lagen består av fem kapitel med i huvudsak följande innehåll:

- 1 kap. Bestämmelser om lagens inriktning och tillämpning. Inledande bestämmelser.
- 2 kap. Grundläggande bestämmelser som behövs för att främja en lämplig användning av mark- och vattenresurserna samt bestämmelser om den särskilda hänsyn som skall tas vid markanvändningsbeslut inom områden av riksintresse.
- 3 kap. Kapitlet innehåller särskilda hushållningsbestämmelser för vissa områden i landet. Bl.a. ingår i detta kapitel skydd för utbyggnad av vissa vattenområden och älvsträckor.
- 4 kap. I kapitlet finns bestämmelser om tillåtlighetsprövning av industri- anläggningar m.m.
- 5 kap. Innehåller bestämmelser om vissa tillämpningsfrågor m.m.

I detta betänkande behandlas 14 motioner helt eller delvis. Motionerna väcktes under allmänna motionstiden 1990. De tar upp frågor som rör 1-3 kap. NRL. Utskottet kommer senare under våren att behandla vissa frågor i 4 kap. om bl.a. det kommunala inflytandet vid tillåtlighetsprövningen av industrianläggningar m.m.

Inledande bestämmelser m.m. (1 kap.)

I detta avsnitt behandlar utskottet fyra motioner. Detta gäller motionerna Bo512 (fp) yrkande 2, Bo513 (fp), Bo508 (vpk) yrkande 1 såvitt nu är i fråga och vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo556.

I det förstnämnda yrkandet föreslås riksdagen som sin mening ge regeringen till känna vad i motion Jo745 anförts om en översyn av NRL. I denna motion förordas en översyn av lagen i syfte att pröva möjligheterna att stärka naturvårdens ställning.

Enligt bostadsutskottets mening har NRL en i allt väsentligt lämplig utformning såvitt avser lagens inriktning. Det finns anledning att erinra om att lagen är avsedd att ge uttryck för samhällets grundläggande synsätt på vad som är en god hushållning med marken, vatten och den fysiska miljön i övrigt. Syftet med lagen är inte främst att ta särskild hänsyn till bevarandebestämmelserna som sådana, för detta ändamål finns annan lagstiftning t.ex. naturvårdslagen och kulturminneslagen. Som utskottet flera gånger erinrat om innehåller NRL bestämmelser om avvägningar som behöver göras i fråga om användningen av marken och vattnet för att främja en långsiktig förnuftig hushållning. Litet förenklat kan det uttryckas så att det med lagens hjälp skall vara möjligt att allsidigt bedöma olika anspråk som kan riktas mot den fysiska miljön. I ett sådant sammanhang blir det då inte sällan nödvändigt att avväga ett bevarandebestämmelseintresse mot ett exploateringsintresse. NRL är alltså inte främst att se som en lag för att skydda vissa bevarandebestämmelser i annan mån än då så särskilt anges i lagen och då främst i 2 och 3 kap. där vissa för landet väsentliga verksamheter och bevarandebestämmelser ges skydd. Utöver vad utskottet nu anfört kan anföras att frågan om inriktningen av NRL har viss anknytning till den översyn av miljöskyddslagstiftningen som pågår. Vidare bör noteras att boverket och naturvårdsverket utreder frågan om miljökonsekvensbeskrivningar vid beslut där NRL tillämpas. Slutligen vill utskottet erinra om att det får anses vara en uppgift för berörda departement och myndigheter att fortlöpande utvärdera NRL och vid behov aktualisera förändringar i lagen. Det kan inte anses erforderligt med en ytterligare översyn av NRL med den inriktning som i motion Bo512 (fp) yrkande 2 förordats. Med hänvisning till vad nu anförts om lagens syfte och om vissa pågående utredningar avstyrker utskottet motionsyrkandet.

Yrkandet i motion Bo513 (fp) innebär att riksdagen skall besluta att *ansvaret för uppsikten* över hushållningen med naturresurser *enligt NRL* överförs från boverket till naturvårdsverket.

Utskottet vill erinra om att NRL är en del av det plan- och beslutssystem som utformats avseende den fysiska planeringen. En annan väsentlig lag inom detta område är plan- och bygglagen (PBL). Som ovan anförts regleras genom NRL bl.a. de allmänna intressen som skall tas till vara när myndigheterna prövar frågor om bevarande och ianspråkstagande av mark och vatten. Utskottet kan inte dela det mera begränsade synsätt som motionärerna synes företräda och som innebär att NRL främst är att se som en lag som tillkommit i avsikt att bevaka miljövärdens intressen. Utskottet har vid sin behandling tidigare år och senast 1989 (1988/89:BoU12 s. 9) givit uttryck för motsvarande uppfattning.

Slutligen behandlar utskottet i detta avsnitt motion Bo508 (vpk) yrkande 1 såvitt nu är i fråga och vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo556. I motionerna föreslås ett tillägg till 1 kap. 2 § så att bland de lagar som skall anknytas till NRL skall ingå också skogsvårdslagen och lagen om skötsel av jordbruksmark.

I paragrafen anges att bestämmelserna i 2 och 3 kap. NRL skall tillämpas enligt vad som är föreskrivet bl.a. i PBL, vattenlagen, miljöskyddslagen och naturvårdslagen.

I propositionen med förslag till NRL (prop. 1985/86:3 s. 145-146) anför-

des att de båda skötsellagarna i allt väsentligt är inriktade på att skogsbruk och jordbruk skall bedrivas så att markens produktionsförmåga tas till vara. Såvitt de båda lagarna innehåller krav på att hänsyn skall tas också till andra verksamheter som konkurrerar om markanvändningen anfördes i propositionen sammanfattningsvis att man skulle kunna utgå från att skogsägarna och jordbrukarna frivilligt medverkar till en god efterlevnad av lagarnas regler om naturvårdshänsyn.

Jordbruksutskottet som hade beretts tillfälle att yttra sig över propositionen anförde enhälligt – med instämmande i bostadsministrarnas uppfattning – att man kunde utgå från att skogsägarna och jordbrukarna frivilligt tog de hänsyn som förutsatts i propositionen. Bostadsutskottet anförde att det inte fanns skäl till annat antagande än att innehållet i NRL kommer att vägleda tillämpningen av de nu diskuterade lagarna även utan en formell koppling till NRL.

Utskottet vidhåller sin uppfattning. Såvitt utskottet har sig bekant har det, sedan utskottet behandlade motsvarande fråga för mindre än ett år sedan (1988/89:BoU12 s. 5), inte framkommit omständigheter som gör det motiverat att tillstyrka förslaget i motion Bo508 (vpk) yrkande 1 såvitt nu är i fråga och vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo556 om att *skogsvårdslagen och lagen om skötsel av jordbruksmark* skall anknytas till NRL. Utskottet vill dessutom erinra om att frågan om utformningen av de båda lagarna kan komma att aktualiseras i slutbetänkandet om en översyn av naturvårdslagen som avses presenteras inom kort.

Grundläggande bestämmelser m.m. (2 kap.)

I detta avsnitt behandlar utskottet motion Bo508 (vpk) yrkande 1 såvitt däri föreslås ändringar i 2 kap. I motionen föreslås ändringar i 2 kap. 2–3 §§. Innebörden av paragraferna är att mark- och vattenområden som inte alls eller endast obetydligt är påverkade av exploateringsföretag eller andra ingrepp i miljön eller är särskilt känsliga från ekologisk synpunkt så långt möjligt skall skyddas mot åtgärder som kan påtagligt påverka områdenas karaktär eller som kan skada naturmiljön.

Motionärerna föreslår att orden "så långt möjligt" utgår ur paragraferna. Därmed skulle enligt dem skyddet för de i paragraferna angivna områdena öka.

Ett genomförande av förslaget i motionen skulle innebära att det skydd som de i paragraferna angivna områdena skulle få i princip blir av samma karaktär som gäller för de områden som är av riksintresse. Ett tillmötesgående av förslaget skulle därför närmast innebära att de överväganden som låg till grund för ställningstagandena i NRL till frågan om ett område borde anses vara av riksintresse eller ej skulle behöva omprövas. Stora delar av landet skulle, vid en tillstyrkan av motionen, komma att behandlas som riksintressanta, något som i sin tur skulle innebära en relativ försvagning av skyddet för de områden som i dag bedöms vara av riksintresse. Utskottet vill vidare peka på att den tyngd som bevarandeintressena enligt de nu diskuterade lagrummen kommer att tillmätas kan bedömas först när den översiktliga planeringen har konkretiserats ytterligare. Den första omgången över-

siktsplaner enligt PBL skall vara klar vid halvårsskiftet i år. Bl.a. i detta planeringssammanhang finns grundad anledning anta att de hushållningsbestämmelser som finns intagna i 2 kap. 2-3 §§ kommer att beaktas för de områden som där anges. Med det anförda avstyrker utskottet motion Bo508 (vpk) yrkande 1 såvitt nu är i fråga om *ändringar i 2 kap. 2-3 §§ NRL*.

I samma motionsyrkande föreslås beträffande 2 kap. att andra styckena i 7-9 §§ utgår ur lagen.

I dessa paragrafer anges bl.a. att områden som är av riksintresse för anläggningar t.ex. för industriell produktion, energiproduktion, kommunikationer, vattenförsörjning eller avfallshantering så långt möjligt skall skyddas mot åtgärder som påtagligt kan försvåra tillkomsten eller utnyttjandet av anläggningarna. Liknande finns föreskrivet beträffande för totalförsvaret riksintressanta områden samt för områden som innehåller fyndigheter av ämnen eller mineral som är av riksintresse.

Motionärerna anser att de verksamheter m.m. som anges i de nu behandlade paragraferna inte kan vara av riksintresse eftersom en sådan uppfattning strider mot allmän rättsuppfattning.

Sammanfattningsvis vill utskottet erinra om att bestämmelserna om riksintressen i paragraferna ger grund för staten att i samband med den kommunala planeringen se till att handlingsfriheten behålls avseende områden, som innehåller vissa fyndigheter eller material eller som är särskilt lämpade för anläggningar för vissa uppräknade verksamheter. Gemensamt för dessa fyndigheter eller anläggningar är att de har stor nationell betydelse.

I motsats till motionärerna finner utskottet inte tillräckliga skäl föreligga att föreslå *ändringar i 2 kap. 7-9 §§*. Den ordning som nu föreligger och som alltså innebär att de företeelser som behandlas i paragraferna kan bedömas i ett nationellt perspektiv godtar utskottet nu liksom tidigare. Utskottet finner inte anledning anta annat än att den ordning som nu gäller vunnit allmän anslutning. I varje fall har inte i motionen eller på annat sätt visats att så inte skulle vara fallet. Motion Bo508 (vpk) yrkande 1 avstyrks såvitt nu är i fråga.

I detta avsnitt behandlar utskottet också motionsyrkandet såvitt däri föreslås en ändring i 2 kap. 10 §. I lagrummet föreskrivs att, om ett område är av riksintresse för flera oförenliga ändamål, skall företräde ges åt det eller de ändamål som på lämpligaste sätt främjar en långsiktig hushållning med marken, vattnet och den fysiska miljön i övrigt. I andra meningen anges att om området eller en del av det behövs för en anläggning för totalförsvaret skall försvarsintresset ges företräde.

Motionärerna föreslår, att paragrafens andra mening utgår ur lagtexten. Något motiv för förslaget ges inte i motionen.

Avsikten med den nu diskuterade meningen är att de i paragrafen angivna områdena vid behov måste få disponeras av totalförsvaret om den fastlagda försvarsgraden för landet skall kunna upprätthållas.

Vid riksdagens behandling vid införande av NRL (BoU 1986/87:3 s. 20-21) behandlade bostadsutskottet motioner med liknande yrkande som det nu aktuella. Bostadsutskottet avstyrkte de då behandlade motionerna och tillstyrkte propositionen på de grunder som där anfördes. Utskottets ställningstagande står fast. Förslaget i motion Bo508 (vpk) yrkande 1 såvitt nu är i fråga om *ändring i 2 kap. 10 § NRL* avstyrks sålunda.

1. Allmänna frågor om bestämmelsernas innehåll

I 3 kap. 1 § NRL anges att de områden som anges i kapitlets 2–6 §§ med hänsyn till de natur- och kulturvärden som finns i områdena i sin helhet är av riksintresse.

I 3 kap. 1 § andra stycket första meningen anges att bestämmelserna i kapitlet inte utgör hinder för utvecklingen av befintliga tätorter eller av det lokala näringslivet eller för utförande av de anläggningar som behövs för totalförsvaret.

I motion Bo508 (vpk) yrkande 1 såvitt nu är i fråga och i miljöpartiet de grönas partimotion Bo518 yrkande 4 såvitt nu är i fråga föreslås att meningen utgår ur lagen. Några motiv för förslagen förs inte fram i motionerna.

I propositionen med förslag till NRL. (prop. 1985/86:3 s. 95–96) anfördes som motiv för den nu diskuterade meningen att de geografiska bestämmelserna inte syftar till att generellt förhindra exploateringsföretag inom de vidsträckt områden som är berörda. Även de tätorter med tillhörande anläggningar som ligger i områdena borde, enligt propositionen, självfallet kunna utvecklas.

Som utskottet anförde vid sin behandling av motsvarande yrkande förra året (1988/89:BoU12 s. 6) får lagen anses lämpligt utformad såvitt rör 3 kap. 1 § andra stycket första meningen. Lagen är i nu behandlat avseende väl ägnad att ge de natur- och kulturvärden m.m. som avses skyddas genom bestämmelserna i 3 kap. ett berättigat skydd.

Vid behandlingen i utskottet av de nu aktuella motionerna har inget framkommit som fått utskottet att ändra uppfattning. Vad i motion Bo508 (vpk) yrkande 1 och i miljöpartiets partimotion Bo518 yrkande 4 båda yrkandena såvitt nu är i fråga föreslagits om *utveckling av tätorter och lokalt näringsliv m.m.* avstyrks sålunda.

I de ovan behandlade motionerna samt i motion Bo512 (fp) yrkande 1 föreslås att 3 kap. 1 § andra stycket andra meningen utgår ur lagen. I den meningen anges att om särskilda skäl finns utgör bestämmelserna i kapitlet inte hinder för anläggningar för utvinning av fyndigheter och mineraler som är av riksintresse. Såsom utskottet uppfattat motionerna torde motionärernas avsikt vara att förhindra att mineralprospektering och mineralutvinning kommer till stånd i de obrutna fjällområdena.

Motsvarande yrkanden har utskottet behandlat både 1988 och 1989. Utskottet anförde vid det senaste tillfället sammanfattningsvis att endast mycket starka samhällsintressen bör leda till gruvdrift i de obrutna fjällområdena. Avvägningen måste i den praktiska hanteringen bli beroende av den vikt man tillmäter ett aktuellt brytningsintresse.

Det finns inte heller beträffande denna fråga tillräcklig anledning för utskottet att frångå sin tidigare uppfattning. Den utformning som NRL. fått i nu berört avseende finner utskottet väl avvägd.

Motionerna Bo508 (vpk) yrkande 1, Bo512 (fp) yrkande 1 samt miljöpartiets partimotion Bo518 yrkande 4 det förstnämnda och det sistnämnda yr-

kandet såvitt nu är i fråga om *de obrutna fjällområdena m.m.* avstyrks med hänvisning till vad nu anförs.

En ändring i NRL förordas i motion Bo509 (c) så att etableringar av stormarknader skall prövas enligt lagen. Motionärerna anför bl.a. att kommunerna inom ramen för den fysiska planeringen har att avgöra var och i vilken koncentration handeln skall finnas.

Utskottet vill anföra följande. Hushållningsbestämmelserna i NRL anger de allmänna intressen som skall tillvaratas vid bedömning i konkurrenssituationer av vad som är lämplig markanvändning. Motionärernas förslag har främst anknytning till bestämmelserna i 2 kap. PBL om de allmänna intressen som skall beaktas och till det system för prövning av planer som finns i lagen och då närmast i 12 kap. Enligt detta kapitel har länsstyrelsen att beakta att berörda riksintressen enligt NRL tillgodoses och att en lämplig samordning sker av markanvändningsfrågor som berör flera kommuner.

För att uppnå det av motionärerna eftersträlvade syftet kan det sålunda i första hand inte anses erforderligt eller lämpligt med ändringar i NRL. Vad åter rör frågan om ändringar i PBL finner utskottet de aktuella bestämmelserna väl avpassade. Inte heller denna lagstiftning bör ändras i ovan berört avseende. Utskottet avstyrker med det anförda motion Bo509 (c) om ändring i NRL i avsikt att pröva *etablering av stormarknader*.

I miljöpartiets partimotion Bo518 yrkande 5 föreslås att begreppet riksintresse för natur- och kulturmiljövården skall preciseras och att listan med riksintressanta områden fastställs i lag. Utskottet förutsätter att därmed avses av naturvårdsverket och riksantikvarieämbetet publicerade listor över områden som är av riksintresse för naturvården resp. kulturmiljövården.

I princip samma yrkande behandlade utskottet förra året (1988/89:BoU12 s. 8-9). Utskottet anförde då:

Utskottet vill med anledning av motionen anföra följande. Centrala myndigheter har att som underlag för den kommunala planeringen enligt PBL och NRL ange vilka områden som enligt deras bedömning kan anses vara riksintressen enligt NRL. Sektormyndigheternas material blir föremål för ställningstaganden i den kommunala planeringen. I samrådsskedet och i granskningsyttrandet vid planarbetet tar länsstyrelsen ställning till om riksintressena blivit tillfredsställande behandlade. De överväganden som gjorts beträffande riksintressena utgör underlag för prövning av olika frågor. Föreligger oklarhet får det anses ingå i länsstyrelsens uppgift att höra berörd sektormyndighet. Därvid har bl.a. de centrala myndigheterna tillfälle att bedöma hur NRL:s bestämmelser skall tillämpas.

Det är naturligtvis inte uteslutet att en myndighet kan hävda en annan uppfattning än t.ex. naturvårdsverket när det gäller frågan om vilka hänsyn som skall tas till ett område av riksintresse för naturvården men också när det gäller klassificeringen av ett riksintresse. Att statsmakterna på förhand skulle ta ställning till en viss myndighets bedömning av vad som är av riksintresse är sålunda inte lämpligt och är dessutom främmande för systemet för kunskapsförsörjningen enligt NRL.

Den av utskottet då avstyrkta motionen om *naturvårdsverkets lista över riksintressanta områden* avslogs av riksdagen. Utskottet vidhåller sitt ställningstagande. Inte heller finner utskottet skäl föreslå riksdagen att ställa sig bakom en lista över riksintressen avseende kulturmiljövården. Utskottet

kan inte finna att något väsentligt skulle stå att vinna på en *precisering av begreppet riksintresse* för natur- och kulturmiljövården. Vid ställningstagande till propositionen med förslag till NRL diskuterades begreppet. De lagmotiv som knutits till begreppet riksintresse finner utskottet i allt väsentligt väl avvägda. Miljöpartiets partimotion Bo518 yrkande 5 avstyrks sålunda.

I motion Bo506 (c) föreslås att Vättern bör vara riksintresse som färskvattentäkt enligt NRL och omgärdas med speciella bestämmelser.

Ett liknande yrkande behandlade utskottet år 1989 (1988/89:BoU12 s. 17). Då anfördes att Vättern med öar och strandområden åtnjuter skydd enligt 3 kap. 2 § NRL för natur- och kulturvården. Såvitt rör den i motionen aktualiserade frågan om Vättern som färskvattentäkt av riksintresse skulle i så fall 2 kap. 8 § närmast bli tillämpligt. Där anges bl.a., som framgått ovan, att mark- och vattenområden som är särskilt lämpliga för anläggningar för vattenförsörjning så långt möjligt skall skyddas mot åtgärder som påtagligt försvårar tillkomsten och utnyttjandet av anläggningarna.

Som framgår av lagrummet finns redan i dag goda möjligheter att beakta frågor om vattenförsörjningen. Det torde vara nödvändigt att dessa frågor behandlas och beaktas i den kommunala fysiska planeringen. Så torde också regelmässigt vara fallet. Även om ett ökat skydd föreligger avseende området av riksintresse kan utskottet inte finna att något väsentligt skulle stå att vinna på om ett speciellt område av vikt för vattenförsörjningen angavs vara riksintresse. Detta är för övrigt en fråga som det närmast ankommer på berörda myndigheter att bedöma.

Med det anförda avstyrker utskottet motion Bo506 (c) om *Vättern som riksintresse avseende färskvattenförsörjning*.

I detta avsnitt behandlar utskottet slutligen motion Bo536 (m). Motionärerna föreslår att riksdagen hos regeringen begär åtgärder i syfte att ännu tydligare än vad som hittills skett för kommunerna klarlägga de intressen NRL har att tillgodose.

Som utskottet anförde vid behandlingen av motsvarande yrkande år 1989 (1988/89:BoU12 s. 7) ligger det i den enskilda kommunens hand att i samråd med länsstyrelsen konkretisera av riksdagen gjorda uttalanden om hur den fysiska planeringen kan och bör bedrivas. I den fysiska planeringen har kommunerna alltså att väga in olika aspekter som från olika utgångspunkter kan göra sig gällande. Det finns enligt utskottets uppfattning inte anledning för riksdagen att, såsom föreslås i motionen, hos regeringen begära *klarläggande av vissa intressen som NRL har att tillgodose*. Motion Bo536 (m) avstyrks sålunda.

Älvsträckor och vattenområden

I detta avsnitt behandlar utskottet bl.a. motionsyrkanden om att vissa älvsträckor och vattenområden skall tas in i 3 kap. 6 § NRL och därmed i praktiken undantas från prövning enligt vattenlagen. Nästan samtliga nu aktuella motionsyrkanden behandlade utskottet för mindre än ett år sedan (se 1988/89:BoU12 s. 9–13).

I motion Bo503 (fp) yrkande 3 och i centerpartiets partimotion Bo539

denna motion såvitt nu är i fråga föreslås riksdagen som sin mening ge regeringen till känna att de fyra s.k. huvudälvarna, Torneälven, Kalixälven, Piteälven och Vindelälven bör förklaras som nationalälvar. I fp-motioner görs det tillägget att bl.a. Byskeälven och Råneälven bör förklaras som nationalälvar.

Vid behandlingen av motsvarande motionsyrkanden 1989 anförde utskottet att de nu aktuella älvarna tagits in i NRL. De kan alltså inte byggas ut med mindre än att lagen ändras. Några sådana ändringsförslag har inte förelagts riksdagen. Lika litet nu som tidigare kan utskottet inse att något skulle vara att vinna på att tillmötesgå motionärernas förslag. Trots att utskottet flera gånger tidigare förfäktat denna uppfattning görs i motionerna inga andra försök att utveckla vad en förklaring som nationalälvar skulle innebära än att i fp-motionen anförts att de därigenom skulle få ett skydd som motsvarar nationalparkernas. Att detta i sin tur skulle innebära ett bättre och annorlunda skydd än det som gäller genom att älvarna ingår i 3 kap. 6 § NRL, har inte visats av motionärerna. Enligt utskottets mening torde så inte heller vara fallet. Med hänvisning till det nu anförda och till tidigare ställningstaganden i motsvarande fråga avstyrker bostadsutskottet motion Bo503 yrkande 3 och centerpartiets partimotion Bo539 denna motion såvitt nu är i fråga om *förklaring av de fyra huvudälvarna m.fl. som nationalälvar*.

I sex motioner behandlas frågan om Ammerån. Motionärerna föreslår att hela älvsträckan tas in i NRL. För närvarande gäller att Ammerån uppströms Överammer ingår i NRL.

Regeringen har den 1 februari 1990 avslagit en ansökan om överledning av vatten från Ammerån till Indalsälven.

Utskottet delar uppfattningen i motionerna om att hela *Ammerån* bör tas upp bland de vattenområden som ingår i 3 kap. 6 § NRL. Lagen bör i nu berört avseende ändras så att beträffande Indalsälven orden "uppströms Överammer" utgår ur lagtexten. Utskottet föreslår att riksdagen med anledning av partimotionerna Bo518 (mp) yrkande 2 och Bo539 (c) samt motionerna Bo503 (fp) yrkande 2, Bo508 (vpk) yrkande 1, de tre sistnämnda yrkandena såvitt nu är i fråga samt Bo519 (mp) och Bo530 (c) antar ett förslag till lag om ändring i NRL i enlighet med vad utskottet nu anför. Den föreslagna lagen bör träda i kraft den 1 juli 1990. I bilaga 1 till detta betänkande lägger utskottet fram ett sådant förslag. Vad i övrigt i vissa motioner anförts om överledning av Ammeråns vatten m.m. kan inte anses relevant vid ett riksdagens ställningstagande i enlighet med vad utskottet nu förordat.

I motionerna Bo503 (fp) yrkande 2, Bo508 (vpk) yrkande 1 samt i partimotionerna Bo518 (mp) yrkande 6 och Bo539 (c) samtliga motioner såvitt nu är i fråga föreslås att *Hårkan* i Indalsälven och *Voxnan uppströms Edsbyn* i Ljusnan skall undantas från utbyggnad och alltså ingå i NRL.

Yrkanden om att dessa vattenområden skall ingå i NRL har prövats 1986, 1987, 1988 och 1989 och avslagits av riksdagen efter förslag av utskottet.

Utskottet finner inte skäl ändra uppfattning. Motionerna avstyrks.

Förslag om att *Klippen* i Umeälven skall ingå i NRL tas upp i motion Bo508 (vpk) yrkande 1 såvitt nu är i fråga. Som utskottet erinrade om vid behandlingen av ett motsvarande yrkande år 1989 förklarades projektet tillätligt av regeringen den 30 mars 1989. Att låta älvsträckan ingå i NRL är

därmed inte meningsfullt och skulle heller inte tjäna något syfte. Motionsyrkandet avstyrks.

Meåforsen i Ångermanälven tas upp i motion Bo503 (fp) yrkande 2 och i miljöpartiets partimotion Bo518 yrkande 6 de båda yrkandena såvitt nu är i fråga.

Länsstyrelsen i Västernorrlands län har beslutat att inrätta naturreservat omfattande det aktuella området. Länsstyrelsens förslag är nu ute på remiss. Remisstiden utgår i april 1990.

Enligt utskottets uppfattning bör älvsträckan inte tas in i NRL. Om ett naturreservat bildas enligt länsstyrelsens förslag kommer området att åtnjuta visst skydd. Med hänvisning till det nu anförda avstyrker utskottet motionerna.

Inte heller är utskottet berett tillstyrka förslaget i motion Bo503 (fp) yrkande 2 såvitt nu är i fråga om att *Jaurekaska* i Luleälven skall omfattas av skyddet enligt NRL. Projektet har tidigare behandlats av vattendomstolen men återkallats av sökanden.

Projekten *Härjeåsjön* i Härjeån och *Smedjemorasjön* i Blädjan tas upp i partimotionerna Bo518 (mp) yrkande 6 och Bo539 (c) båda yrkandena såvitt nu är i fråga.

Beträffande dessa projekt gäller att de prövats av domstol. Ärendena har behandlats av vattendomstol. Regeringen har inte fattat något s.k. förbehållsbeslut. Den har därmed ingen möjlighet att på nytt ta upp frågan.

Mot bakgrund av vad nu redovisats är det inte meningsfullt att i sak granska motionsförslagen. Partimotionerna från (c) och (mp) avstyrks sålunda.

Haverö strömmar i Ljungan aktualiseras i miljöpartiets partimotion Bo518 yrkande 6 såvitt nu är i fråga och i motion Bo550 (mp) yrkande 2. I den sistnämnda motionen anføres att strömmarna hotas av vägbygge och dammbyggen genom att de gamla trädamarna skall ersättas.

Utskottet vill erinra om att Haverö strömmar ingår i NRL och att därmed älvsträckan inte kan byggas ut för kraftändamål. En sådan omständighet bör dock inte hindra att vissa renoveringsarbeten inte skulle kunna få komma till stånd; naturligtvis får därmed inte älvsträckans karaktär förändras annat än i ringa omfattning. Det ankommer närmast på länsstyrelsen att se till att NRL-skyddet hävdas. Utskottet har inte grund för annat antagande än att så sker. Med det nu anförda avstyrker utskottet de båda mp-motionerna.

Projektet Fliseryd i *Emån* tas upp i fem motioner. Det gäller partimotionerna Bo518 (mp) yrkande 1 och Bo539 (c) den senare såvitt nu är i fråga samt motionerna Bo503 (fp) yrkande 2, Bo508 (vpk) yrkande 1 dessa båda yrkanden såvitt nu är i fråga och Bo524 (fp).

Förutom frågan om utbyggnad för kraftändamål gäller frågan också åtgärder såsom rensning och invallning för att undvika översvämningar på jordbruksmark. Domstolsprövning av de i motionerna aktualiserade frågorna pågår. Regeringen har förbehållit sig rätten till prövning av ärendet om vattenkraftsutbyggnad och andra företag i ån. Enligt utskottets uppfattning bör inte riksdagen genom ett uttalande eller på annat sätt påverka pågående och kommande prövning. Motionerna avstyrks sålunda. Enligt vad utskottet er-

farit avser sökanden att återkalla sin ansökan vid vattendomstolen i Växjö om byggande av Fliseryds kraftverk.

1989/90:BoU17

I partimotionen Bo518 (mp) föreslås att riksdagen hos regeringen skall begära förslag till lag så att *samtliga orörda älvar, biflöden och åar* skyddas.

Utskottet finner det mindre lämpligt att ett så översiktligt förslag skall grunda en riksdagens begäran till regeringen. Riksdagen har tidigare beslutat om innehållet i vattenkraftsplanen. Frågan om innehållet i denna plan kan förväntas komma att aktualiseras i riksdagen under hösten 1990 i samband med riksdagens behandling av den aviserade propositionen om energipolitiken. Utskottet avstyrker med det anförda miljöpartiets partimotion Bo518 yrkande 6.

I motion Bo550 (mp) yrkande 1 såvitt nu är i fråga föreslås att riksdagen som sin mening bör ge regeringen till känna att de i motionen uppräknade vattendragen skall skyddas från exploatering. I motionen nämns *vattendrag i Västernorrlands län* som enligt motionärernas uppfattning bör skyddas.

Vissa älvsträckor som nämnts i motionen skyddas i NRL eller kommer att skyddas t.ex. genom bildande av naturreservat. Vad rör övriga i motionen upptagna vattenflöden m.m. bör dessa kunna prövas såsom ursprungligen avsetts. Det kan förväntas att även den genom motionen aktualiserade frågan om vattenkraftens roll i energibalansen kommer att behandlas av riksdagen i samband med överväganden av energipolitiken senare under år 1990. Motionsyrkandet såvitt det behandlas i detta betänkande avstyrks med hänvisning till vad nu anförts.

I samma motion och i miljöpartiets partimotion Bo518 föreslås att *Indalsälvens delta* skall omfattas av NRL-skyddet. Motionären anser bl.a. det vägbygge som pågår genom deltat skall stoppas. Enligt vad utskottet erfarit kommer vägbygget att vara färdigt år 1991. I sin hantering av frågan har länsstyrelsen ställt och fått gehör för villkor på utformningen av vägen så att de naturvärden som finns i deltat skall ta så litet skada som möjligt.

Det finns enligt utskottets mening inte tillräckliga skäl föreslå att Indalsälvens delta tas upp bland de vattenområden m.m. som ingår i NRL. Den avvägning mellan skydd och exploatering som gjorts kan enligt utskottets mening anses försvarlig. Miljöpartiets partimotion Bo518 yrkande 3 och motion Bo550 (mp) yrkande 3 avstyrks med hänvisning till vad nu anförts.

Slutligen behandlar utskottet i detta betänkande motion Bo508 (vpk) yrkande 1 såvitt nu är i fråga i vad gäller 3 kap. 6 § tredje stycket. Motionärerna anser att stycket bör utmönstras ur lagen. Innebörden av detta stycke är att vissa mindre ingrepp såsom t.ex. ombyggnader och effektiviseringar skall kunna göras i de vattenområden och älvsträckor som omfattas av skyddet i paragrafen i övrigt.

Av specialmotiveringen till det nu diskuterade stycket framgår bl.a. (prop. 1985/86:3 s. 186–187) att tillstånd till utbyggnad bör kunna lämnas till smärre åtgärder som hänför sig till en redan företagen utbyggnad såsom t.ex. ersättningsbyggnader till ett befintligt kraftverk och ombyggnader eller effektiviseringar under förutsättning att inverkan på naturmiljön inte ökar i nämnvärd mån. Det torde enligt motiveringen vara utomordentligt få helt nya projekt som endast har obetydlig miljöpåverkan.

Utskottet anser att lagrummet och motiveringen till den fått en i allt väsentligt lämplig utformning. Tillräckliga skäl föreligger inte för att tillstyrka förslag i motion Bo508 (vpk) yrkande 1 såvitt nu är i fråga om att 3 kap. 6 § tredje stycket NRL bör utgå ur lagen.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *översyn av NRL*
att riksdagen avslår motion 1989/90:Bo512 yrkande 2,
res. 1 (fp, vpk)
2. beträffande *ansvaret för NRL på myndighetsnivå*
att riksdagen avslår motion 1989/90:Bo513,
res. 2 (fp, vpk, mp)
3. beträffande *skogsvårdslagen och lagen om skötsel av jordbruksmark*
att riksdagen avslår motionerna 1989/90:Bo508 yrkande 1 såvitt nu är i fråga och 1989/90:556,
res. 3 (vpk, mp)
4. beträffande *ändring av 2 kap. 2–3 §§ NRL*
att riksdagen avslår motion 1989/90:Bo508 yrkande 1 såvitt nu är i fråga.
5. beträffande *ändringar i 2 kap. 7–9 §§ NRL*
att riksdagen avslår motion 1989/90:Bo508 yrkande 1 såvitt nu är i fråga.
6. beträffande *ändring i 2 kap. 10 § NRL*
att riksdagen avslår motion 1989/90:Bo508 yrkande 1 såvitt nu är i fråga.
7. beträffande *utveckling av tätorter och lokalt näringsliv*
att riksdagen avslår motionerna 1989/90:Bo508 yrkande 1 och 1989/90:Bo518 yrkande 4 båda motionerna såvitt nu är i fråga,
res. 4 (vpk, mp)
8. beträffande *de obrutna fjällområdena m.m.*
att riksdagen avslår motionerna 1989/90:Bo508 yrkande 1, 1989/90:Bo512 yrkande 1 och 1989/90:Bo518 yrkande 4 den förstnämnda och den sistnämnda motionen såvitt nu är i fråga,
res. 5 (fp, vpk, mp)
9. beträffande *prövning av etablering av stormarknader*
att riksdagen avslår motion 1989/90:Bo509.
10. beträffande *naturvårdsverkets lista över riksintressanta områden och preciseringar av begreppet riksintresse*
att riksdagen avslår motion 1989/90:Bo518 yrkande 5,
res. 6 (mp)
11. beträffande *Vättern som riksintresse avseende färskvattenförsörjning*
att riksdagen avslår motion 1989/90:Bo506,
res. 7 (c)
12. beträffande *klarläggande av vissa intressen som NRL har att tillgodose*

res. 8 (m)

13. beträffande *förklaring av de fyra huvudälvarna m.fl. som nationalälvar*

att riksdagen avslår motionerna 1989/90:Bo503 yrkande 3 och 1989/90:Bo539 denna motion såvitt nu är i fråga.

res. 9 (fp, c, mp)

14. beträffande *Ammerån*

att riksdagen med anledning av motionerna 1989/90:Bo503 yrkande 2, 1989/90:Bo508 yrkande 1 dessa båda motioner såvitt nu är i fråga, 1989/90:Bo518 yrkande 2 1989/90:Bo519, 1989/90:Bo530 och 1989/90:Bo539 denna motion såvitt nu är i fråga antar som bilaga till detta betänkande och som utskottets förslag betecknade lydelse till lag om ändring i lagen (1987:12) om hushållning med naturresurser m.m.,

15. beträffande *Hårkan och Voxnan uppströms Edsbyn*

att riksdagen avslår motionerna 1989/90:Bo503 yrkande 2, 1989/90:Bo508 yrkande 1, 1989/90:Bo518 yrkande 6 och 1989/90:Bo539 samtliga motioner såvitt nu är i fråga,

res. 10 (fp, c, vpk, mp)

16. beträffande *Klippen*

att riksdagen avslår motion 1989/90:Bo508 yrkande 1 såvitt nu är i fråga.

17. beträffande *Meåforsen*

att riksdagen avslår motionerna 1989/90:Bo503 yrkande 2 och 1989/90:Bo518 yrkande 6 båda motionerna såvitt nu är i fråga,

res. 11 (fp, mp)

18. beträffande *Jaurekaska*

att riksdagen avslår motion 1989/90:Bo503 yrkande 2 såvitt nu är i fråga.

res. 12 (fp, mp)

19. beträffande *Härjeåsjön och Smedjemorasjön*

att riksdagen avslår motionerna 1989/90:Bo518 yrkande 6 och 1989/90:Bo539 båda motionerna såvitt nu är i fråga.

20. beträffande *Haverö strömmar*

att riksdagen avslår motionerna 1989/90:Bo518 yrkande 6 såvitt nu är i fråga och 1989/90:Bo550 yrkande 2.

res. 13 (mp)

21. beträffande *Emån*

att riksdagen avslår motionerna 1989/90:Bo503 yrkande 2, 1989/90:Bo508 yrkande 1 båda motionerna såvitt nu är i fråga, 1989/90:Bo518 yrkande 1, 1989/90:Bo524 och 1989/90:Bo539 denna motion såvitt nu är i fråga.

res. 14 (fp, c, vpk, mp)

22. beträffande *samtliga orörda älvar, biflöden och åar*

att riksdagen avslår motion 1989/90:Bo518 yrkande 6 såvitt nu är i fråga.

res. 15 (mp)

23. beträffande *vissa vattendrag i Västernorrlands län*
att riksdagen avslår motion 1989/90:Bo550 yrkande 1 såvitt nu är i fråga.

24. beträffande *Indalsälvens delta*
att riksdagen avslår motionerna 1989/90:Bo518 yrkande 3 och 1989/90:Bo550 yrkande 3.

res. 16 (mp)

25. beträffande *3 kap. 6 § tredje stycket NRL*
att riksdagen avslår motion 1989/90:Bo508 yrkande 1 såvitt nu är i fråga.

res. 17 (vpk, mp)

Stockholm den 5 april 1990

På bostadsutskottets vägnar

Agne Hansson

Närvarande: Agne Hansson (c), Oskar Lindkvist (s), Magnus Persson (s), Knut Billing (m), Erling Bager (fp), Hans Göran Franck (s), Bertil Danielsson (m), Nils Nordh (s), Rune Evensson (s), Gunnar Nilsson (s), Jan Sandberg (m), Siw Persson (fp), Birger Andersson (c), Jan Strömdahl (vpk), Britta Sundin (s), Berndt Ekholm (s) och Eva Goës (mp).

1. Översyn av NRL (mom. 1)

Erling Bager (fp), Siw Persson (fp) och Jan Strömdahl (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 4 börjar med "Enligt bostadsutskottets" och med "utskottet motionsyrkandet" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar motionärernas uppfattning om att NRL behöver ses över i syfte att stärka naturvårdens ställning.

Lagen har nu varit i kraft några år. Det har därvid inte sällan visat sig att lagen inte kunnat ge bevarandeintressena det skydd och den tyngd som man hade grundad anledning att förmoda vid lagens tillkomst. En utvärdering och översyn av NRL behövs. Det kan kanske vara lämpligt att översynen görs inom ramen för det pågående arbetet med att se över miljöskyddslagstiftningen. Formerna för den nu förordade utredningen är inte det viktigaste. Huvudsaken är att en utredning med parlamentarisk förankring om NRL görs med det syfte som motionärerna yrkat.

Vad nu anförts bör riksdagen med anledning av motion Bo512 (fp) yrkande 2 som sin mening ge regeringen till känna. Vad som anförts i motion Bo508 (vpk) är vid ett sådant ställningstagande i inte ringa grad tillgodosett.

dels att moment 1 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

1. beträffande *översyn av NRL*

att riksdagen med anledning av motion 1989/90:Bo512 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

2. Ansvaret för NRL på myndighetsnivå (mom. 2)

1989/90:BoU17

Erling Bager (fp) och Siw Persson (fp), Jan Strömdahl (vpk) och Eva Goës (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 4 börjar med "Utskottet vill" och slutar med "motsvarande uppfattning" bort ha följande lydelse:

Naturresursfrågorna på regeringsnivå avseende NRL har nyligen överförts från bostadsdepartementet till miljödepartementet. Detta var en riktig åtgärd som bör bidra till att stärka miljövårdens intressen. På myndighetsnivå bör en motsvarande ändring göras så att ansvaret för NRL på denna nivå flyttas från boverket till naturvårdsverket. Det är enligt utskottets mening olämpligt att det verk – boverket – som främst handlägger exploateringsfrågorna samtidigt skall ha uppsikt över NRL. En överflyttning av dessa frågor till naturvårdsverket innebär att detta verk ges ett samlat ansvar för miljöfrågorna något som är positivt.

Vad utskottet nu med anledning av motion Bo513 (fp) anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 2 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

2. beträffande *ansvaret för NRL på myndighetsnivå*
att riksdagen med anledning av motion 1989/90:Bo513 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

3. Skogsvårdslagen och lagen om skötsel av jordbruksmark (mom. 3)

Jan Strömdahl (vpk) och Eva Goës (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 4 börjar med "I propositionen" och på s. 5 slutar med "inom kort" bort ha följande lydelse:

Vid behandlingen av motsvarande fråga förra året anfördes i en reservation (vpk, mp) följande:

Enligt lagen om hushållning med naturresurser skall "Marken, vattnet och den fysiska miljön i övrigt --- användas så att en från ekologisk och samhällsekonomisk synpunkt långsiktigt god hushållning främjas". Detta gäller dock inte uttryckligen jord- och skogsbruket vars lagstiftning inte är underordnad naturresurslagens hushållningsaspekter. På senare tid har de areella näringarnas miljökonsekvenser alltmer blivit kända och besvärande. Utskottet anser därför att jordbruks- och skogsvårdslagstiftningen nu skall inordnas under naturresurslagstiftningen så att dessa näringar får en skärpt skyldighet att ta hänsyn till värdefull och ekologiskt känslig natur och övriga krav på hushållning enligt NRL.

Vad i reservationen anfördes står fast. Riksdagen bör med anledning av motion Bo508 (vpk) yrkande 1 såvitt nu är i fråga och vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo556 som sin mening ge regeringen till känna vad utskottet anfört.

dels att moment 3 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

3. beträffande *skogsvårdslagen och lagen om skötsel av jordbruksmark*

att riksdagen med anledning av motionerna 1989/90:Bo508 yrkande 1 såvitt nu är i fråga och 1989/90:Bo556 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

4. Utveckling av tätorter och lokalt näringsliv (mom. 7)

Jan Strömdahl (vpk) och Eva Goës (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 7 börjar med "Som utskottet" och slutar med "avstyrks sålunda" bort ha följande lydelse:

Utskottet konstaterar att det finns anledning att skärpa det skydd NRL bör ge de geografiska områden som är uppräknade i 3 kap. 2-6 §§ NRL. Att natur- och kulturvärden väger lätt i jämförelse med exploateringsintressen visar bl.a. prövningen av motorvägsbygget vid Ljungskile för några år sedan. Utskottet tillstyrker med det anförda motion Bo508 (vpk) yrkande 1 och miljöpartiets partimotion Bo518 yrkande 4 båda yrkandena såvitt nu är i fråga om att 3 kap. 1 § andra stycket första meningen bör utgå ur NRL.

dels att moment 7 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

7. beträffande *utveckling av tätorter och lokalt näringsliv*
att riksdagen med anledning av motionerna 1989/90:Bo508 och 1989/90:Bo518 yrkande 4 båda motionerna såvitt nu är i fråga beslutar att

a) första meningen i 3 kap. 1 § andra stycket lagen (1987:12) om hushållning med naturresurser m.m. skall utgå ur lagen,

b) den under a föreslagna ändringen skall träda i kraft den 1 juli 1990,

5. De obrutna fjällområdena m.m. (mom. 8)

Erling Bager (fp), Siw Persson (fp), Jan Strömdahl (vpk) och Eva Goës (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 7 börjar med "Motsvarande yrkande" och på s. 8 slutar med "nu anförts" bort ha följande lydelse:

Förslagen i motionerna Bo508 (vpk), Bo512 (fp) och i miljöpartiets partimotion Bo518 går alltså ut på att 3 kap. 1 § andra stycket andra meningen bör utgå ur lagen. Denna mening lyder:

"Om det finns särskilda skäl utgör bestämmelserna heller inte hinder för anläggningar för utvinning av sådana fyndigheter av ämnen eller material som avses i 2 kap. 7 § andra stycket."

Med hänvisning till detta lagrum blir det möjligt att tillåta sådana ingrepp i de obrutna fjällområdena att vissa oersätliga värden som finns där kommer att urholkas eller helt försvinna. Att så får ske kan inte accepteras. Riksdagen bör med anledning av de nu behandlade motionerna som sin mening ge regeringen till känna att NRL bör ändras i nu berört avseende. Riksdagen bör föreläggas förslag till ändring i NRL i enlighet med vad nu anförts.

dels att moment 8 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

8. beträffande *de obrutna fjällområdena m.m.*
att riksdagen med anledning av motionerna 1989/90:Bo508 yrkande 1, 1989/90:Bo512 yrkande 1 och 1989/90:Bo518 yrkande 4 den förstnämnda och den sistnämnda motionen såvitt nu är i fråga som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

6. Naturvårdsverkets lista över riksintressanta områden och preciseringar av begreppet riksintresse (mom. 10)

Eva Goës (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 8 börjar med "I princip" och på s. 9 slutar med "avstyrks sålunda" bort ha följande lydelse:

Naturvårdsverkets lista över riksintressanta områden bör lagfästas i enlighet med vad i miljöpartiets partimotion Bo518 föreslås. En precisering av begreppet riksintresse avseende natur- och kulturmiljövården bör också göras.

dels att moment 10 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

10. beträffande *naturvårdsverkets lista över riksintressanta områden och preciseringar av begreppet riksintresse*

att riksdagen med anledning av motion 1989/90:Bo518 yrkande 5 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

7. Vättern som riksintresse avseende färskvattenförsörjning (mom. 11)

Agne Hansson och Birger Andersson (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 9 börjar med "Ett liknande" och slutar med "avseende färskvattenförsörjning" bort ha följande lydelse:

Vättern, i storleksordning Sveriges näst största insjö, har mycket stor betydelse för vattenförsörjningen i norra Götaland. Den stora vattenytan är uppdelad på fyra län: Jönköping, Skaraborg, Östergötland och Örebro. Ett antal kommuner och ett tjugotal tätorter tar i dag sitt färskvatten från Vättern. Minst 200 000 människor får i dag Vätternvatten i sina kranar.

Som färskvattenreservoar är Vättern av nationellt intresse. Försurning och andra miljöförändringar gör Vättern mera betydelsefull på längre sikt för ett större område än det som i dag utnyttjar sjön. Målsättningen måste därför vara att dess vatten för framtiden alltid skall kunna placeras i högsta klass när det gäller vattenkvalitet.

Det krävs att man lyfter skyddsfrågan till nationell nivå. Vättern bör vara ett riksobjekt och dess vatten hanteras på ett sådant sätt. Riksdagen bör därför med anledning av motion Bo506 (c) uttala att Vättern är riksobjekt som färskvattenstakt enligt NRL och skall omgärdas med speciella skyddsbestämmelser.

dels att moment 11 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

11. beträffande *Vättern som riksintresse avseende färskvattenför-
sörjning*

1989/90:BoU17

att riksdagen med anledning av motion 1989/90:Bo506 som sin me-
ning ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

8. Klarläggande av vissa intressen som NRL har att tillgodose (mom. 12)

Knut Billing, Bertil Danielsson och Jan Sandberg (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 9 börjar med "Som utskottet"
och slutar med "avstyrks sålunda" bort ha följande lydelse:

Riksdagen gjorde vid behandlingen av NRL motivuttalanden om möjlig-
heterna att genom förtätning och komplettering av bebyggelsen bl.a. i våra
skärgårdssamhällen behålla den kulturbygd som där finns och som ur olika
synpunkter är betydelsefull för många människor. I propositionen med för-
slag till NRL anfördes i fråga om fritidsbebyggelsen att den starka restrikti-
viteten i fråga om tillkomsten av ny sådan bebyggelse skulle kunna eftersättas
då det gällde komplettering av befintlig bebyggelse. Riksdagen hade ingen
erinran mot vad i propositionen i denna del anförts.

Som framhålls i motion Jo420 (m) har trots gjorda uttalanden av regering
och riksdag den förtätning och komplettering som ansågs lämplig inte kom-
mit till stånd. Riksdagen bör upprepa sina tidigare uttalanden och fästa upp-
märksamheten på de planeringsriktlinjer som bör vägleda utformningen av
skärgårdssamhällena. Kommunerna bör informeras om statsmakternas in-
ställning i nu berört avseende. Ett tillkännagivande enligt förslaget i motion
Bo536 (m) bör sålunda göras.

dels att moment 12 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

12. beträffande *klarläggande av vissa intressen som NRL har att till-
godose*

att riksdagen med anledning av motion 1989/90:Bo536 som sin me-
ning ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

9. Förklaring av de fyra huvudälvarna m.fl. som nationalälvar (mom. 13)

Agne Hansson (c), Erling Bager (fp), Siw Persson (fp), Birger Andersson
(c) och Eva Goës (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 10 börjar med "Vid behand-
lingen" och slutar med "*som nationalälvar*" bort ha följande lydelse:

De fyra huvudälvarna samt vissa andra älvar skulle ges ett ökat skydd om
de förklarades som nationalälvar. En sådan åtgärd skulle göra det möjligt att
skydda inte bara själva älvarna utan även miljön i deras närhet. En förkla-
ring som nationalälvar skulle dessutom vara av stort symbolvärde och ge
tyngd åt det bevarandevärde som dessa älvar enligt riksdagens mening har.

Utskottet delar uppfattningen i motionerna Bo503 (fp) och i centerpartiets
partimotion Bo539 och föreslår ett tillkännagivande till regeringen i frågan.

dels att moment 13 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

13. beträffande *förklaring av de fyra huvudälvarna m.fl. som nationalälvar*

att riksdagen med anledning av motionerna 1989/90:Bo503 yrkande 3 och 1989/90:Bo539 denna motion såvitt nu är i fråga som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

10. Härkan och Voxnan uppströms Edsbyn (mom. 15)

Agne Hansson (c), Erling Bager (fp), Siw Persson (fp), Birger Andersson (c), Jan Strömdahl (vpk) och Eva Goës (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 10 börjar med "Yrkanden om" och slutar med "Motionerna avstyrks" bort ha följande lydelse:

Med anledning av de nu behandlade motionerna från (fp), (c), (vpk) och (mp) vill utskottet anföra följande:

Härkan

I reservationen (fp, c, vpk) till bostadsutskottets betänkanden BoU 1983/84:30 och BoU 1984/85:25 har redovisats motiv för att undanta Härkan från utbyggnad. Bl.a. redovisades att en massiv lokal och regional opinion motsatte sig att projekten fördes till vattenkraftsplanen. Samma uppfattning redovisades av tunga centrala myndigheter, politiska organisationer och Älvräddarnas samorganisation. Skäl för att inte bygga ut älvsträckan är bl.a. dess läge nära Östersund, dess tillgänglighet och dess betydelse för fiske och kulturminnesvård.

Vad tidigare anförts står fast. Härkan bör omfattas av det skydd NRL ger. I 3 kap. 6 § bör därför beträffande Indalsälven ordet "Hotagen" utbytas mot ordet "Högfors".

Voxnan uppströms Edsbyn

Att riksdagen har beslutat undanta Hylströmmen i Voxnan är tillfredsställande. Emellertid har Voxnan därutöver stora bevarandevärden. Det finns därför goda skäl för riksdagen att ge sin anslutning till motionsförslag i vilka förordas att "Voxnan uppströms Edsbyn" skall undantas från utbyggnad.

dels att moment 15 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

15. beträffande *Härkan och Voxnan uppströms Edsbyn*

att riksdagen med anledning av motionerna 1989/90:Bo503 yrkande 2, 1989/90:Bo508 yrkande 1, 1989/90:Bo518 yrkande 6 och 1989/90:Bo539 samtliga motioner såvitt nu är i fråga beslutar

a) anta ändringar i 3 kap. 6 § lagen (1987:12) om hushållning med naturresurser m.m. av innebörd i vad avser Indalsälven att ordet "Hotagen" ersätts av ordet "Högfors" och i vad avser Ljusnan att orden "Hylströmmen i Voxnan" byts ut mot orden "Voxnan uppströms Edsbyn",

b) att de under a föreslagna ändringarna träder i kraft den 1 juli 1990.

11. Meåforsen (mom. 17)

Erling Bager (fp), Siw Persson (fp) och Eva Goës (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 11 börjar med "Länsstyrelsen i" och slutar med "utskottet motionerna" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar uppfattningen i motion Bo503 (fp) och i miljöpartiets partimotion Bo518 om att Meåforsen i Ångermanälven bör ingå i NRL. I reservationer till betänkandena BoU 1983/84:30, BoU 1984/85:25, BoU 1986/87:3 och 9 har frågan om Meåforsen aktualiserats. Nu liksom vid behandling av motsvarande fråga i en reservation förra året (1988/89:BoU12 res. 16) hänvisar utskottet till dessa tidigare ställningstaganden.

Riksdagen bör skyndsamt föreläggas förslag så att älvsträckan kommer att omfattas av NRL. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 17 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

17. beträffande *Meåforsen*

att riksdagen med anledning av motionerna 1989/90:Bo503 yrkande 2 och 1989/90:Bo518 yrkande 6 båda motionerna såvitt nu är i fråga som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

12. Jaurekaska (mom. 18)

Erling Bager (fp), Siw Persson (fp) och Eva Goës (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 11 börjar med "Inte heller" och slutar med "av sökanden" bort ha följande lydelse:

Projektet Jaurekaska i Luleälven anses av sökanden inte ekonomiskt lönsamt. Det kommer därför inte att förverkligas. Älvsträckan har dessutom sådana natur- och kulturmiljövärden att den bör omfattas av NRL. Utskottet tillstyrker med det anförda motion Bo503 (fp). I reservationer till betänkandena BoU 1983/84:30, BoU 1986/87:3 och 9 samt 1988/89:BoU12 har givits uttryck för samma uppfattning. Riksdagen bör med anledning av fp-motionen som sin mening ge regeringen till känna vad nu anförts om skydd av projektet Jaurekaska.

dels att moment 18 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

18. beträffande *Jaurekaska*

att riksdagen med anledning av motion 1989/90:Bo503 yrkande 2 såvitt nu är i fråga som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

13. Haverö strömmar (mom. 20)

Eva Goës (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 11 börjar med "Utskottet vill" och slutar med "båda mp-motionerna" bort ha följande lydelse:

Det är bra att Haverö strömmar omfattas av NRL-skyddet och att älvsträckan därmed inte kan byggas ut för kraftändamål. Det bör emellertid inte vara möjligt att förändra området karaktär genom nya dammbyggen

och eventuellt också genom ett vägbygge. De nya hoten mot området kan till inte ringa del omintetgöra det skydd som älvsträckan avsågs få genom att den togs in i NRL.

Riksdagen bör genom ett tillkännagivande till regeringen ge uttryck för uppfattningen att åtgärder bör vidtas i avsikt att bevara områdets karaktär. Något vägbygge bör över huvud taget inte genomföras.

dels att moment 20 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

20. beträffande *Haverö strömmar*

att riksdagen med anledning av motionerna 1989/90:Bo518 yrkande 6 såvitt nu är i fråga och 1989/90:Bo550 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

14. Emån (mom. 21)

Agne Hansson (c), Erling Bager (fp), Siw Persson (fp), Birger Andersson (c), Jan Strömdahl (vpk) och Eva Goës (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 11 börjar med "Förutom frågan" och på s. 12 slutar med "Fliseryds kraftverk" bort ha följande lydelse:

I en reservation förra året (fp, c, vpk, mp) till betänkande 1988/89:BoU12 anfördes följande beträffande Emån:

Emån bör undantas från utbyggnad. Vid uppvaktningar inför utskottet har förts fram synpunkter som motiverar att projektet skyddas och tas in i NRL. Länsstyrelsen i Kalmar län har uttalat att skyddsåtgärder bör vidtas för att skydda fisket och då inte minst malen.

Vid föredragning inför utskottet har följande tio skäl förts fram för att stoppa kraftverket vid Fliseryd.

1. Malen är uppförd på Världsnaturfondens lista över utrotningshotade djur. I norra Europa har malen troligen sina bästa överlevnadsmöjligheter just i Emån.

2. Havsöringen i Emån är känd som den mest storvuxna i världen. På grund av sin havsöring och sin lax är Emån i USA troligen det mest kända sportfiskevattnet i Europa.

3. Emån hyser 25 fiskarter, det högsta kända antalet i ett svenskt vattendrag.

4. I Emån och dess dalgång lever åtta arter ryggradsdjur, som klassats som hotade eller sällsynta i Sverige.

5. Floran längs Emån är säregen och artrik med flera stora sällsynheter.

6. Emån är det större vattendrag i södra Sverige som visar de märkligaste hydrologiska dragen. En utbyggnad skulle slå ut oersättliga bifurkationssystem och geologiskt betingade flodkrökar, och framrinningsmönstret inom hela flodområdet skulle försättas ur spel.

7. Emån äger mycket stora – i en del fall unika – värden då det gäller geologi, odlingslandskap, nyrområden och landskapsbild.

8. Emån har bara berörts av smärre anläggningar och regleringar. Floden utgör det sista sydsvenska vattendrag som fortfarande fungerar ekologiskt.

9. I Emåns bottensediment finns stora mängder tungmetaller deponerade. En utbyggnad kan knappast ske utan att dessa metaller åter frigörs.

10. Utbyggnaden vid Fliseryd saknar troligen motstycke då det gäller kombinationen av ringa iltillskott och stora skador för ett stort antal boende.

Vad i reservationen då anfördes står fast.

Enligt vad utskottet nyligen erfarit kommer sökanden att återkalla sin hos Växjö tingsrätt – vattendomstolen inneliggande ansökan om att få bygga projektet Fliseryd. Detta är ytterligare ett argument för att låta Emån omfattas av skydd enligt NRL 3 kap. 6 §.

dels att moment 21 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

21. beträffande *Emån*

att riksdagen med anledning av motionerna 1988/89:Bo503 yrkande 2, 1989/90:Bo508 yrkande 1 båda motionerna såvitt nu är i fråga, 1989/90:Bo518 yrkande 1, 1989/90:Bo524 och 1989/90:Bo539 denna motion såvitt nu är i fråga beslutar

a) anta en ändring i 3 kap. 6 § lagen (1987:12) om hushållning med naturresurser m.m. av innebörden att efter ordet "Vindelälven" förs in ordet "Emån".

b) att den under a föreslagna ändringen skall träda i kraft den 1 juli 1990.

15. Samtliga orörda älvar, biflöden och åar (mom. 22)

Eva Goës (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 12 börjar med "Utskottet finner" och slutar med "Bo518 yrkande 6" bort ha följande lydelse:

Som framhålls i miljöpartiets partimotion Bo518 yrkande 6 är Sverige ett land med nästan helt utbyggd vattenkraft. Fortsatt utbyggnad av vattenkraft måste därför stoppas i de få orörda älvarna och biflödena. De sista orörda älvarna och älvräckningarna fungerar inte sällan som radiobiotoper för många arter som trängts undan av tidigare vattenkraftsutbyggnad.

Riksdagen bör hos regeringen begära förslag till ändringar i NRL så att syftet med det nu behandlade yrkandet kan förverkligas. Detta bör ges regeringen till känna.

dels att moment 22 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

22. beträffande *samtliga orörda älvar, biflöden och åar*

att riksdagen med anledning av motion 1989/90:Bo518 yrkande 6 såvitt nu är i fråga som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför.

16. Indalsälvens delta (mom. 24)

Jan Strömdahl (vpk) och Eva Goës (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 12 börjar med "I samma" och slutar med "nu anförts" bort ha följande lydelse:

Med anledning av miljöpartiets partimotion Bo518 och motion Bo550 (mp) om bevarande av Indalsälvens delta vill utskottet erinra om att deltat är landets största havsdelta. Det är också den största kvarvarande resten av den naturmiljö som tidigare var knuten till främst Indalsälven. Älven är numera kraftigt utbyggd och dämd. I deltat återfinns många av de växter som förr var allmänna längs hela dalen. Det gäller såväl den lilla och hotade ävje-

pilörten som det mycket sällsynta klädriiset (som är landets enda tamarisk). Deltat är också en viktig rastplats och häcklokal för flyttande fåglar av olika slag, varav många är hotade, sällsynta och upptagna i bl.a. Bernkonventionen. På flera av deltats öar finns numera mäktiga lövskogar (mest al) som rymmer en alltmer hotad flora och fauna. Särskilt stor uppmärksamhet har ett litet fåtal observationer av den akut utrotningshotade vitryggiga hackspetten rönt.

Deltat bör omfattas av skydd enligt NRL. Det bör inte komma i fråga att genomföra ytterligare exploateringar som påverkar deltat och dess unika natur m.m.

Vad utskottet nu anfört om NRL-skydd av Indalsälvens delta bör ges regeringen till känna.

dels att moment 24 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

24. beträffande *Indalsälvens delta*

att riksdagen med anledning av motionerna 1989/90:Bo518 yrkande 3 och 1989/90:Bo550 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

17. 3 kap. 6 § tredje stycket (mom. 25)

Jan Strömdahl (vpk) och Eva Goës (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 12 börjar med "Av specialmotiveringen" och på s. 13 slutar med "ur lagen" bort ha följande lydelse:

Av specialmotiveringen till 3 kap. 6 § tredje stycket framgår vad som är att anse som "obetydlig miljöpåverkan" när det gäller byggande i vatten. Avsikten med lagrummet är att tillåta vissa smärre ingrepp i ett vattenområde eller i en älvsträcka. Utformningen av de motiv som vägleder lagstiftningen inbjuder emellertid till vantolkning. Som exempel på detta kan nämnas att det har hävdats att det med stöd av 3 kap. 6 § tredje stycket skulle vara möjligt att förverkliga det s.k. Laisvallsprojektet, något som innebär irreparabla ingrepp i Vindelälvens vattensystem.

För att undvika att lagskyddet såvitt nu är i fråga urholkas föreslår utskottet att 3 kap. 6 § tredje stycket utgår ur lagen.

dels att moment 25 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

25. beträffande *3 kap. 6 § tredje stycket*

att riksdagen med anledning av motion 1989/90:Bo508 yrkande 1 såvitt nu är i fråga beslutar

a) att 3 kap. 6 § tredje stycket lagen (1987:12) om hushållning med naturresurser m.m. skall utgå,

b) att lagändringen under a skall träda i kraft den 1 juli 1990.

1. Ändringar i 2 kap. 2–3, 7–9 och 10 §§ NRL

Jan Strömdahl (vpk) anför:

I motion Bo508 (vpk) förs fram vissa förslag till ändringar i 2 kap. NRL. Bl.a. föreslås i motionen ändringar i 2 och 3 §§ i avsikt att bättre än för närvarande ge skydd åt opåverkade och ekologiskt känsliga områden. Utskottet har pekat på att det kan finnas anledning att avvakta utfallet av den översiktliga planeringen enligt NRL. Dessa planer skall vara klara senast vid halvårs-skiftet i år. Även jag anser att det kan finnas skäl att avvakta utfallet av denna planering. Beroende på utfallet av den får bedömas om det finns anledning att åter aktualisera det nu framförda motionskravet. Samma bedömning kan göras avseende 2kap. 7-9 §§ och vad där anges om skydd för vissa företeelser och områden som enligt NRL är av riksintresse.

I motionen behandlas 2 kap. 10 § första stycket andra meningen. Denna mening går ut på att när konkurrens föreligger avseende vissa områden av riksintresse skall försvarsintresset ges företräde när området behövs för en anläggning för totalförsvaret. Redan när utskottet och riksdagen behandlade förslaget om NRL 1986 anfördes i en partimotion (vpk) att det inte fanns skäl ge försvarsintressena företräde så som skett i det nu aktualiserade lagrummet. Denna uppfattning står fast. Jag har emellertid avstått från att reservera mig till förmån för motionen. Vid ett bifall till reservation 1 till detta betänkande kommer en översyn av NRL att göras. Det kan då också förut-sättas att den nu behandlade frågan liksom övriga i detta yttrande upptagna motionsförslag kommer att omfattas av översynen.

2. Etablering av stormarknader

Agne Hansson och Birger Andersson (båda c) anför:

I betänkandet behandlas motion Bo509 (c) i vilken föreslås en ändring i NRL i avsikt att pröva etablering av stormarknader. För att uppnå den av motionärerna eftersträlvade planprövningen anser utskottet det i så fall lämpligare att göra en ändring i PBL. Något sådant förslag aktualiseras dock inte i motionen. En ändring i NRL skulle innebära en ändring i 4 kap. i vilket behandlas tillåtlighetsprövningen av industrianläggningar m.m. Vissa förslag till ändringar i detta kapitel kommer utskottet med anledning av en proposition att behandla senare i vår.

Vi har med hänvisning till det anförda avstått från att nu reservera oss till förmån för motionen.

3. Förklaring av de fyra huvudälvarna m.fl. som nationalälvar

Eva Goës (mp) anför:

Jag har reserverat mig till förmån för motioner i vilka förordas att de fyra huvudälvarna dvs. Torneälven, Kalixälven, Piteälven och Vindelälven skall

förklaras som nationalälvar. Jag vill emellertid erinra om att ett effektivare skydd skulle vara att riksdagen beslöt att ge dessa älvar grundlagsskydd. Ett sådant förslag har lagts fram i miljöpartiets partimotion 1989/90:K258. Denna motion kommer konstitutionsutskottet och riksdagen att behandla hösten 1990.

4. Härjeasjön och Smedjemorasjön

Agne Hansson (c), Erling Bager (fp), Siw Persson (fp), Birger Andersson (c), Jan Strömdahl (vpk) och Eva Goës (mp) anför:

Som framgår av betänkandet finns inte längre några formella möjligheter att hindra att projekten Härjeasjön och Smedjemorasjön förverkligas. I reservationer (fp, c, vpk, mp) till bostadsutskottets betänkanden har vi flera gånger motionerat om att vattenområdena borde ges NRL-skydd. Våra förslag har varje gång röstats ned av en riksdagsmajoritet bestående av (s) och (m).

Beslut om att realisera projekten har fattats i laga ordning och utan att regeringen förbehållit sig prövningen av dem. Att regeringen inte fattat ett s.k. förbehållsbeslut kan med fog kritiseras. I det läge som nu inträffat finns emellertid inte längre möjlighet att hindra att projekten kommer till stånd.

5. Vissa vattendrag i Västernorrlands län

Eva Goës (mp) anför:

I en reservation (mp) till detta betänkande har föreslagits att samtliga nu orörda älvar, biflöden och åar skall undantas från utbyggnad och därmed ges NRL-skydd. Mot denna bakgrund har jag avstått från att reservera mig till förmån för förslaget i motion Bo550 yrkande 1 om undantag från utbyggnad av vissavattendrag i Västernorrlands län. Detta yrkande kommer att tillgodoses vid ett riksdagens bifall till den ovan nämnda reservationen.

Förslag till

Lag om ändring i lagen (1987:12) om hushållning med naturresurser m.m.

Nuvarande lydelse

Utskottets förslag

3 kap.

6 § Vattenkraftverk samt vattenreglering eller vattenöverledning för kraftändamål får inte utföras i följande vattenområden:

Torneälven		Torneälven	
Kalixälven		Kalixälven	
Piteälven		Piteälven	
Vindelälven		Vindelälven	
I Dalälven	Västerdalälven uppströms Hummelforsen och Österdalälven uppströms Trängslet	I Dalälven	Västerdalälven uppströms Hummelforsen och Österdalälven uppströms Trängslet
I Ljusnan Ljungan	Hylströmmen i Voxnan uppströms Storsjön	I Ljusnan Ljungan	Hylströmmen i Voxnan uppströms Storsjön
I Indalsälven	Åreälven, Ammerån uppströms Överammer, Storån-Dammån samt Härkan uppströms Hotagen	I Indalsälven	Åreälven, Ammerån, Storån-Dammån samt Härkan uppströms Hotagen
I Ångermanälven	Lejarälven, Storån uppströms Klumpvattnet, Långselån-Rörströmsälven, Saxån, Ransarån uppströms Ransarn samt Vojmän uppströms Vojmsjön	I Ångermanälven	Lejarälven, Storån uppströms Klumpvattnet, Långselån-Rörströmsälven, Saxån, Ransarån uppströms Ransarn samt Vojmän uppströms Vojmsjön
Vapstälven		Vapstälven	
Moälven		Moälven	
Lögdeälven		Lögdeälven	
Öreälven		Öreälven	
I Umeälven	Tärnaån, Girjesån och Juktån uppströms Fjosoken	I Umeälven	Tärnaån, Girjesån och Juktån uppströms Fjosoken
I Skellefteälven	källflödena uppströms Sädvajaure respektive Riebnes	I Skellefteälven	källflödena uppströms Sädvajaure respektive Riebnes
Byskeälven		Byskeälven	
I Luleälven	Stora Luleälven uppströms Akkajaure, Lilla Luleälven uppströms Skalka och Tjaktajaure samt Pärälven	I Luleälven	Stora Luleälven uppströms Akkajaure, Lilla Luleälven uppströms Skalka och Tjaktajaure samt Pärälven
Råneälven		Råneälven	

Vattenkraftverk samt vattenreglering eller vattenöverledning för kraftändamål får inte heller utföras i följande älvsträckor:

I Klarälven	sträckan mellan Höljes och Edebäck
I Dalälven	Västerdalälven nedströms Skiffsforsen samt sträckan mellan Näs bruk och Gysinge
I Ljusnan	sträckan mellan Hede och Svegsjön samt sträckan mellan Laforsen och Arbrásjöarna
I Ljungan	sträckan mellan Havern och Holmsjön
I Indalsälven	Lången nedströms Landösjön
I Umeälven	Tärnaforsen mellan Stor-Laisan och Gäuta.

Första och andra styckena gäller inte vattenföretag som förorsakar endast obetydlig miljöpåverkan.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1990.

Beträffande mål och ärenden enligt vattenlagen (1983:291) som anhänggjorts före ikraftträdandet skall äldre bestämmelser tillämpas.